AUSTMARKA HISTORIELAG

MEDLEMSBLAD

Nr. 146 September 2015

Klenodium vist på Austmarka Marken

Denne maskinen som ble vist på Austmarka Marken, kan brukes til å lage vannledningsrør av tre, slik det ble gjort i gamle dager.

Innhold

Nytt fra laget 2
Slektsforskning i historielaget 7
Åpning av Finnskogrunden 8
Austmarka Marken 8
Høst 10
Interessante bøker 11
Til okse med Rausi 13
Persvangen 14
Konfirmanter 1965 17
Historier fra Bogen 20
Slåttedugnad i Orala 23
Westby i Amerika 24
Smørrullen 33
Godt sagt 34
Austmarka-nytt 35

Nytt fra laget

Nye medlemmer

Maren Bekkengen, Austmarka. Dorthe Bekkengen, Oslo. Gunnar Wiker, Rasta. Kine Johnsrud, Austmarka. Marte Narvestad, Oslo. Håkon Arneberg, Austmarka. Marianne R. Winsnes, Oslo. Kari Grasmo Evensmoen, Tynset. Anne Solli, Elverum. Marit Sagen, Lillestrøm.

Gaver til laget

Fra Laila Støkker: Bilde «Elg i solnedgang». Fra Halvard Pramhus: Hefte om vannledninger i tre, skatteligningen for Vinger 1953 - 1957, 4 hefter. Fra Martha Sæterbakken: Bok om plantefarging, som datterdatteren Eva Lutnæs har forfattet med god hjelp av mormora. Fra Mette og Arild Bråthen (Boli): Sveivegrammofon, 2 stoler, 2 lamper, 3 bord, 6 kurver/fat av teger, radio, mjølkespann, 2 vekter,

dokke, samt flere mindre ting, i alt ca. 40 gjenstander. Fra Ivar Hansen: Slektsbok Porkka/Stenbråten, 2. opplag 1999 (den forrige boka vi fikk har dessverre kommet bort), fra samme giver har vi også fått en CD med 24 bilder fra Austmarka Marken 2015. Fra Kjell Gustav Brunsell: Protokoller fra Kiærsaga (se egen sak side 11). Fra Reidar Linna: Gammel radio, trolig fra rundt 1920 (se bilde). Fra Sparebank 1 Kongsvinger: Kr. 6000,- til innkjøp av 2 stk. GPS. Fra Åge Nilsen: Bensinmotor. Hjertelig takk for gavene.

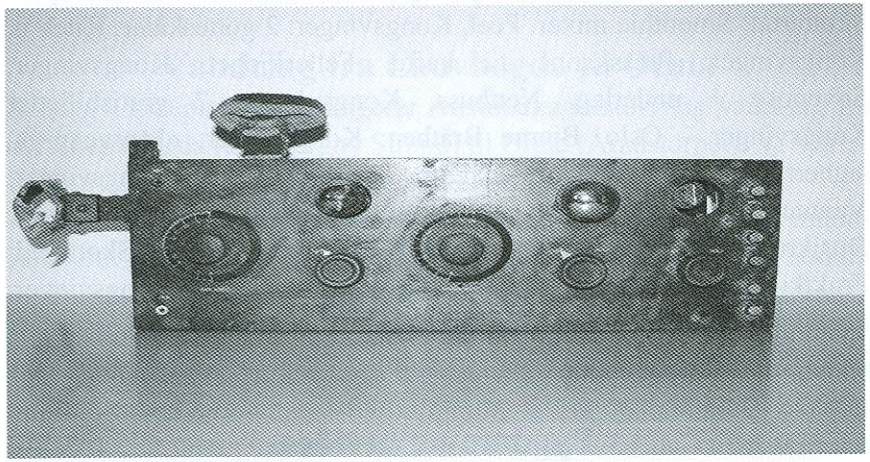

Denne radioen som historielaget har fått, er svært gammel. Kjenner noen til denne typen? Den befinner seg i lagets samlinger og kan ses der. Foto: Kåre Lunderbye

Gavepremier til Austmarka Marken

Vi takker hjerteligst for følgende gevinster gitt til utlodning og konkurranser:

Apotek 1, Kongsvinger: Håndsåpe, håndkrem, våtservietter. DnB, Kongsvinger: Tursekk. Odal Sparebank, Kongsvinger: Paraply og 2 kopper. Møbelringen, Kongsvinger: 2 glasskåler m/lokk. Vita, Kongsvinger: Haute House Collection, neglelakk. Sunkost, Kongsvinger: Pakke med te. DnB, Kongsvinger: Tursekk. Vitus

Apotek, Skotterud: Shower Cream + Body Lotion. Mekonomen, Kongsvinger: Veske med pledd og 2 termokopper. Mekonomen, Kongsvinger: Kuul termos. Møller Bil, Kongsvinger: T-skjorte + isfjerner til bilruter. Toyota Sulland, Kongsvinger: Hurtiglader til bilbatteri. Kongsvinger Bilsenter AS, Kongsvinger: Sett med 4 eksklusive vinkorker. Sparebanken Hedmark: Tursekk. Frederik & Louisa, Kongsvinger: Hudpleieprodukter for menn. Apotek 1, Kongsvinger: Bodykrem + dusjkrem. Austbo: Middag for 2 personer. Sport 1/Friskus Sport, Kongsvinger: 2 refleksvester. Europris, Skotterud: Smoothie mixer. Feel, Kongsvinger: 2 gotteskåler. Kitch'n, Kongsvinger: Presskanne til kaffe. Felleskjøpet, Kongsvinger: Sovepose + underlag. Nettbuss, Kongsvinger: 2 gratisbilletter Kongsvinger – Oslo. Bjarne Bråthen, Kongsvinger: «Morgengry», signert bilde av Wanda E. Hareim. Sport og Fritid, Kongsvinger: Vanntett fleece-jakke. Ditt Apotek/Sulland/Kongsvinger Elektriske: Dusjkrem/termokopp/baller til tørketrommel. Kiwi, Skotterud: Fruktkurv. Joker Austmarka: Fruktkurv. Coop Extra, Kongsvinger: Fruktkurv. Digerud Varmeservice, Kongsvinger: Verktøykasse. TB Skog, Kongsvinger: Øreklokker m/radio.

Bygdetunet utvides

I løpet av august har historielaget fått tilkjørt store mengder fyllmasse fra anleggsarbeidet på RV 202 fra Samvirkelagskrysset til Solberg bru. Området mellom smia og badeplassen er nå langt på veg fylt opp ut mot vatnet. Dette gir oss større tunplass og etter hvert også mulighet til å forlenge strandpromenaden nordover til badeplassen.

Badstuovnen mures opp

Ovnen i den nyoppsatte badstua på Tunet raste sammen i vinter. Den blir nå murt opp igjen, og vi håper at den blir stående så vi får badet i røykbadstua utover høsten.

Første bading blir lørdag 19. september kl. 14.00. Deretter blir det badedag kl. 14.00 lørdagene 31. oktober, 28. november og 19. desember. Pris kr. 50,-.

1950-tallsrom på Tunet

Andre etasje i snekkerstua Nystun på Tunet er nå ferdig bygningsmessig. Her har en flittig snekkergjeng brukt mange dugnadstimer på å få til et trivelig rom.

Planen videre er å forsyne rommet med møbler og inventar fra 1950- og 60-tallet. Vi har en god del utstyr å fylle opp med, men hvis du har lagt til side noen 50-60 år gamle gjenstander som ville ha passet her, er vi takknemlig for det. Vi må ta forbehold om at vi har plass og at vi ikke har tilsvarende ting fra før.

Vandring fra Lauvhøgda til Orala

Søndag 13. september arrangerer Austmarka Historielag vandring fra øvre Lauvhøgda (hos Torgny Strand) til Orala (Åranstorpet). Vi starter fra Lauvhøgda kl. 11.00. Bilene parkerer vi her.

Før vi starter på vandringa blir det mulighet til å ta en tur innom stabburet på Lauvhøgda for å se på gamle bruksgjenstander. Sondre og Torgny Strand kommer også til å fortelle oss om gårdens historie.

Etter besøket her starter vi på vandringa til Orala. Turen dit er på snaue 3 kilometer og går i lett terreng. Vi går den gamle kjerrevegen inn til Orala. I Orala har det vært fast bosetting og dyrehold like fram til 1990. Når man i dag går inn gjennom grinda i Orala, er det som om man blir satt tilbake til en svunnen tid!

Finnegårdens flere hundre år gamle historie vil der bli fortalt oss av Åge Sørmoen. På gården er det i dag en 15-16 hus som historielaget holder i stand.

Ca. klokka 13 blir det anledning til å kjøpe varm lapskaus til 50 kroner tallerkenen. Ved 14.30 tida rusler vi tilbake til Lauvhøgda samme vegen som vi kom.

Grunnet matserveringen hadde det vært fint om du kunne ha sendt en påmelding på sms til Siv Berg, 975 72973, innen 10. september.

Ta gjerne med et sitteunderlag og kaffe i sekken. Det er også mulig å kjøre bil like fram til Orala.

Alle er velkommen!

Hilsen gruppa for stier og kulturminner i historielaget.

Tundag 19. september

Lørdag 19. september fra kl. 11.00 arrangerer historielaget minimarked på Bygdetunet.
Her kan den som måtte ønske det, møte opp med sine produkter – det være seg håndarbeid, bær, planter, urter, lopper osv. for salg.
Historielaget byr på steinovnsbakt brød med hvitost eller prim og annet "tiltugg".
I år tar historielagets "bakstedamer" også for seg potetlefsa. Det kjevles og stekes slik at du her kan få kjøpt "verdens mest kortreiste" mat.

Utflukt til Kjerret og Håvilsrud 20. september

Søndag 20. september kl. 15.00 møtes vi ved Kjerret grendehus og drar videre i egne biler til plasser i Kjerret og Håvilsrud. Per Skoglund vil vise oss severdige steder langs grensen. Turen er gratis, og vi tar med niste for en rast. Alle er velkommen.

Høstprogram på Arstun

Tirsdag 29. september kl. 19.00: Filmkveld. "Finnskog og trollskap".
Tirsdag 13. oktober kl. 19.00: Slektsforskningsgruppa.
Tirsdag 27. oktober kl. 19.00: Bildekveld. Vi oppfordrer folk om å komme med bilder fra 1950, -60 og -70-tallet. Vi plukker fram noen bilder med spesiell historie. I tillegg vil det være mulig å bla i arkivet vårt.
Tirsdag 10. november kl. 19.00: Slektsforskningsgruppa.
Tirsdag 24. november kl. 19.00: Filmkveld. Film foreløpig ikke bestemt.
Tirsdag 8. desember kl. 17.00: Filmkveld for barna. Åpent hus på Arstun for betaling av kontingent og kjøp av diverse bøker og kart.

Slektsforskning i historielaget

Av Vidar Pedersen

Historielaget ønsker å rette fokus på slektsforskning som en naturlig del av det å beskrive historien til bygda og dens beboere. I januar 2015 startet vi opp med en kort innføring i hva slektsforskning er, hvilke hjelpemidler vi har å støtte oss til, hvordan vi organiserer informasjonen vår og hvilke lover og regler vi har å forholde oss til i denne sammenhengen. «Kurset» var godt besøkt og flere av deltakerne har ytret ønske om at vi fortsetter der vi slapp og går mer grundig til verks med hensyn hvilke kilder vi har og hvordan de enkelte kildene brukes. Noen har også etterlyst en demonstrasjon av hvordan noen av de ulike programmene som benyttes til å organisere dataene fungerer. Vi tar denne oppfordringen og inviterer til oppfølging på Arstun tirsdag 13. oktober kl. 19.00 på Arstun. Det har ingen betydning om du var på forrige samling eller ikke. Går du med tanker om å starte med denne hobbyen må du gjerne komme, - vi skal hjelpe deg i gang. Håpet er at vi skal kunne danne en gruppe innfor historielaget som kan ha regelmessige samlinger der vi kan dra nytte av hverandres forskning og erfaringer. Dersom du har ønske om ting vi skal ta opp på samlingen 13. oktober hører vi gjerne fra deg. Om du har forsket i slekta di en stund og støtt på problemer med å finne informasjon, vil vi gjerne høre fra deg i forkant av samlingen. Kanskje vi kan bruke problemstillingen til å vise deg og andre hvordan vi går fram for å finne informasjon. Meld fra til Vidar Pedersen på epost vip@online.no eller mobil 924 50 292 om du har ønsker om temaer eller har spesielle problemstillinger vi skal fokusere på. Kontaktinformasjon, epost og/eller mobil, er nyttig for oss slik at vi kan spre informasjon til de som er interessert i slektsforskning.

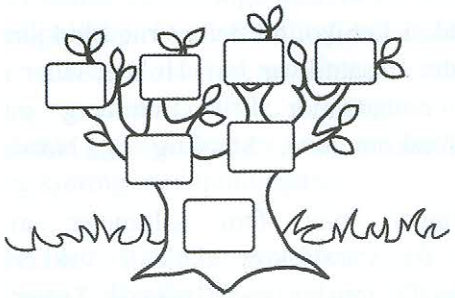

Høytidelig åpning av Finnskogrunden

Av Åge Sørmoen

Søndag 14. juni ble den første av de historiske stier i Norge åpnet på Varaldskogen. Takket være et iherdig arbeid av Turistforeningens lokale avdeling, lokale utmarkslag og Austmarka Historielag ble stien på Austmarka den første av 7-8 utpekte vandreruter i Norge som var klargjort for åpning.

Åpningen av arrangementet skjedde i Lebiko, dit deltagerne ble kjørt med buss. Til stede var blant andre riksantikvar Jørn Holme, leder i DNT Nils Øveraas, Finlands ambassadør Erik Lundberg og representanter fra Hedmark fylkeskommune, Statskog og Norsk Skogfinsk Museum.

Fra Lebiko vandret forsamlingen nær fem kilometer av Finnskogrunden og kom fram til Varaldskog skole i vakkert forsommervær. Her var det kulturelle innslag ved Hedmark Teater, servering av lapskaus og hillo og åpen skole med utstilling av Laila Langbråtens tekstilarbeider.

Det er grunn til å takke prosjektgruppa for Finnskogrunden for godt utført arbeid. Den har bestått av Åsmund Skasdammen, Birger Nesholen, Kåre Lunderbye og Jan Martin Melbye. De har også hatt god hjelp med rydding og merking fra lokale ildsjeler.

Vår beste Austmarka Marken

Av Åge Sørmoen

Årets Austmarka Marken som ble avviklet lørdag 8. august ble den beste siden starten for 17 år siden. Det er flere årsaker til det:

Været viste seg fra sin blideste side den dagen, og folk storkoste seg i en utetemperatur som ikke kunne vært bedre bestilt.

Vi har aldri før hatt så mye folk på Austmarka Marken. 850 inngangsbilletter ble solgt, og hvis vi tar med barn, arrangører og utstillere, så kan vi regne med rundt 1200 besøkende.

Vi hadde også rekord i antall salgsboder. Rundt 40 stilte opp med sine produkter. Ikke alle solgte like bra, men humøret var på topp hos både selgere og kjøpere.

Hele programmet gled som smurt uten noe klikk i opplegget. Det eneste vi savnet var de glade musikantene som gikk rundt og underholdt i fjor. De fikk ikke spilt denne gang, da trekkspillet røk like før de skulle i aksjon.

Vi hadde forskjellige aktiviteter som ble vist fram på løpende bånd hele dagen. Det var lafting, takstikkemaskin, garnfarging, sagskur på Sjøviksaga, maskin som borer vannledningsrør av tre, røykbadstue, saging med stokksag. I tillegg var det kunnskapskonkurranse om gamle gjenstander, snekring for barna, skriveprøve, dyreskue, ridning og kjøring med hundespann.

En flittig stab av medhjelpere var helt avgjørende for at arrangementet ble så vellykket. Så har da også mannskapet vårt god rutine og vet hva som skal gjøres.

Belønningen som historielaget får, er positive tilbakemeldinger, samt et overskudd som ligger i størrelse vel 60.000 kroner.

Garnfarging under årets marken. Her ser vi Monica Lindberg, Martha Seterbakken, Ingrid Sønsterudbråten og Solveig Enderud. Det ferdige resultatet til høyre.

Høst

I 2002 ga Historielaget ut Ole J. Jansrudvangs forfatterskap i bokform. Boka heter Dikt og prosa og ble redigert av Finn Åberg. Stykket som vi her presenterer, heter Høst og må vel sies å være en blanding av prosa og poesi. Det ble skrevet i 1918.

Det er vemodsfuldt å stå her oppe på Heimvangen og se utover bygden nu i høstens alvorlige tid. Tanken på de mange håpefulle ungdommer, som spansken har rykket bort, gjør også sitt dertil. Her hvor dans og lek forskjønnet midtsommerkveldens lyse poesi – ligger nu et kvelende tåkedryss, som damp av varmt blod, over brunt lyng og fattige stene . . . Bygden, der den ligger omrammet av høie, skogkledte åser og med blinkende sjøer i sin favn, ligner en trofast og kjærlig mor som våker over sine barn . . . .
Nåleskogen tungsindige sus blir til en vuggesang og smelter sammen med høstkveldens dype skygger . . . .
Og når kirkeklokkene der nede smeller i med gråt-tunge toner, da går der liksom et bevende sukk gjennom naturen, for da vet man at en far eller mor med bøyet rygg og forgråtte øyne følger en av sine kjære til det siste hvilested . . . .
Men klokkenes røst stiger og faller i den mørke, regntunge luft. Det er som klangen former sig til ord og taler til de lyttende folk:

Kom hit, - - o kom til jordens favn,
her er det fred - - i Jesu navn.
Hva ønsker I - - om ikke fred
og bot for all - - elendighet?
Se verdens nød - - og synden flom,
men her er fred - - o kom, o kom.

Interessante bøker fra Kiærsaga

Av Åge Sørmoen

Kjell Gustav Brunsell trådte sine barnesko i Bygningen, Kiærsagas arbeiderbolig. Han forteller at det lå mange gamle bøker og protokoller på loftet der. Noen av disse tok hans far, Rolf Brunsell, vare på før Bygningen ble revet. Disse bøkene ble lagt vekk, men funnet igjen under opprydding i sommer og gitt til historielaget.
De 6-7 bøkene/heftene er fra tida 1914 til 1928. Den største boka, fra 1914 til 1918 inneholder all plankekjøring med hest fra Kiærsaga til Åbogen. Enkelte dager i 1914 kunne det være 100 plankekjørere samtidig, og disse utgjorde en enorm karavane langs Åbogvegen.
Prisene steg raskt i løpet av første verdenskrig. Dette vises på lønningene som plankekjørerne fikk. I 1914 ble det betalt 90 øre per tylft for 2'' planker. I 1918 var dette beløpet steget til kr. 2,50. For å holde oss til 2'' plank; det var vanlig å ha 5-6 tylfter på et lass.
Alle plankekjørerne er nevnt ved navn, og det er bokført hvor stort lasset var og hva de tjente. Heimstedet til de som kjørte planker er ganske likelig fordelt mellom Åbogen, Holseter og Austmarka.
Boka som viser plankekjøringa, er pent og omhyggelig ført, uten kluss eller overstrykninger. Det vanlige på den tida var at mannfolk – og helst noen med ekstra utdannelse – hadde en såpass betrodd stilling som å bokføre det som ble produsert og levert på et så stort sagbruk. Men ved Kiærsaga (eller Skullerud Dampsag som var det offisielle navnet) var det et kvinnfolk som bekledde denne stillingen. Hun het Marie Hansen, men kaltes Maria Moa i dagligtale. Så vidt jeg vet hadde hun ingen utdannelse utover folkeskolen. Maria bodde i Moa-stua sammen med to brødre. Stua står fortsatt, rett sør for Smedhaugen. Hun hadde en datter, Signe, som ble gift med Einar Tomta. De fikk 8 barn sammen, og Erik Tomta er eneste gjenlevende.

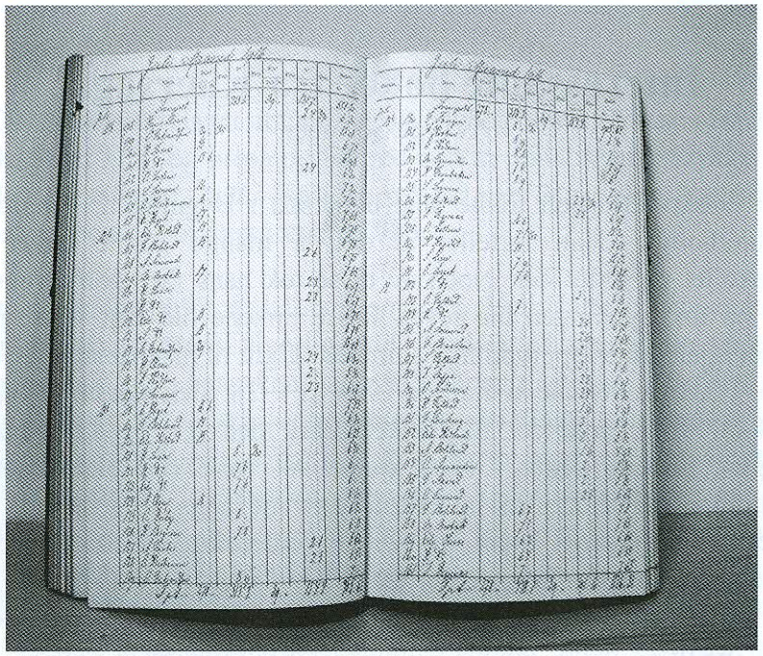

Hver side i denne protokollen er like sirlig og pent ført. Ikke en overstrykning eller blekkflekk er å finne. Foto: Kåre Lunderbye.

Ellers beskriver de andre protokollene og heftene diverse aktiviteter ved sagbruket. Det ble skåret tønnestav med bredde 2'' til 5'' og lengder fra 17'' til 54''. Disse ble pakket i bunter, og dette var ettertraktet arbeid for skolegutter og ungdom. Rundt 1920 forhandlet bedriften også høy og havre, noe som sikkert var nødvendig i plankekjøringa. Prisen per kilo høy var 19 øre, og havren kostet 45 øre per kilo.

For 1923 og 1924 har vi også notater fra sagdrifta. Da gikk saga både dag- og nattskift. Det ble skåret grovt regnet rundt 20 tylfter tømmer på skiftet. 13 mann arbeidet på hvert skift. På det ene skiftet var Lauritz Skarnes og Sigurd Hauger sagmestere. De andre på skiftet var Gedon Ampian, Thorvald Thorbjørnsen, Casper Fallet (senere Lindberget. Red.), Ole Eng, Aug. Skullerud, Albert Sandbakken, Gunerius Thorsrud, Lauritz Varildskog, Karl Brunsell, Lauritz

Svendsen og Johan Dalbak. Sagmestere på det andre skiftet var Karl Hansen og Gustav Brunsell. De andre var Olai Skarahagen, Herlof Skullerud, Ole Gran, Olaf Dalbak, Karsten Dalbak, Albert Vestby, Th. Vestby, And. P. Magnusen, Jakob Boli, Amund Lund og Ole Sandhalla. Lønna per tylft var 63 øre for mestrene og fra 48 til 53 øre for de andre.

Dagligliv på Skogen:

Til okse med Rausi

Av Gunnar Bekken

På de små torpa og husmannsplassene på Austmarka og Varaldskogen gjaldt det å «pine» mest mulig mat ut av det vesle jordsmonnet.

Mjølk og mjølkeprodukter var en viktig del av kosten. 2-3 kuer var mest vanlig på torpa der jeg vokste opp. Noen hadde bare ei ku. De som hadde 4, ble sett på som ekstra velberget.

Men kuene måtte sette kalver til verden for å holde mjølke-produksjonen oppe. Det måtte derfor finnes okser tilgjengelig, og det var bare på de største bruka de hadde råd til å avse fòr til en stut. Det var bare rett og rimelig at eierne da tok seg betalt for en bedekning. Hvem som «satte på» en oksekalv for avl trur jeg var litt tilfeldig, og det kunne bli langt å gå når en skulle til okse med ei «øksin» ku.

En dag i februar 1941, da jeg var 9 år, sa mor at rausi, den beste kua hennes, var øksin. Nærmeste okse var i Nordgarden på Varaldskogen, en 6-7 kilometer å gå over isen på Varaldsjøen. Det var viktig at Rausi ble med kalv nå. Ei "haustbær" ku ville gi godt med mjølk på mørkeste vinteren. Men mor kunne ikke gå med kua, og storebrødrene mine, Ivar og Ola, hogg tømmer i Møkeråsen. Men Kari i Øver-Bekken, kusina mi, var heime noen dager akkurat nå. Hun tilbød seg å gå med Rausi, hvis jeg kunne bli med å "jaga på a". Jeg hadde fri fra skolen denne dagen. Det var en vakker vinterdag med sol fra skyfri himmel.

Vi la i veg forbi Vangen og ned til Bråtavika. Derfra hadde Arnesen på Bråtan kjørt med hest og slede over isen til Varaldskogheima. Det

var lite snø og lett å gå der han hadde kjørt. Rausi fulgte villig med, så noen "jaging" på henne var unødvendig.
Vi kom fram til Nordgarden litt over "høgstdags", og det var Heiki som ble med for å slippe ut oksen. Han var en liten kar i 60-årene. Stuten var også liten, så for å gjøre bedekningen lettere, skjedde den i en nedoverbakke der kua sto nederst. Begge to var villige, og elskovsscenen gikk som den skulle – i fullt påsyn fra oss mennesker.
Da skjedde noe jeg ikke glømmer. Jeg sto på avstand og så på seansen, og stuten hadde kanskje ikke vært oppmerksom på meg. – Det ble den nå! Den senket hodet og kom i fullt firsprang mot meg. Jeg heiv meg rundt og løp alt jeg orket bak et tømmerhus like ved. Men oksen kom etter, og jeg fortsatte til framsida av huset. Der fikk oksen bråstopp. Tauet som Heiki leide den ut av fjøset med, hadde en knute i enden. Knuten gjorde at tauet hektet seg fast i laftet da stuten rundet hushjørnet. Den sklei i snøen og datt. Heiki var forbausende rask da han bykset fram og tok tak i tauet. Oksen roet seg merkelig fort. Heiki hadde kanskje rett da han sa til meg: - Dein vil dæ ittnå vondt. Dein bære kuter etter dæ før moro skyld. Den var nok ikke riktig voksen ennå.
Men Rausi "tok sæ", og i november ble det født en oksekalv i Ner-Bekken. Vi kalte den Heiki. Den kom ikke inn i avlen.

Persvangen

Av Rolf Amundsen

Plassen ble ryddet rundt 1855 av Peder Olsen, derav navnet Persvangen, og den ble opprinnelig kalt Gammelvangen. Den ligger under Skullerud og var aldri selveierhjem. Plassen ligger øst for Nordre Hærsjøen, mellom Hærsjøvika og Bergenga, og ble fraflyttet under krigen. Husene ble revet, og det ble senere satt opp hytte der. Eier av plassen i dag er Tor Eivind Pramm.

Peder Olsen (18/4 1818 – før 1865) fra Stenbråten gift 26/12 1845 med Maria Jonsdatter (5/6 1815 – etter 1891) fra Sandsjøberget, Østmark, Sverige. De bodde først som inderster på Stenbråten før de kom hit. De hadde barna:

Ole født 16/9 1843 gift 26/12 1863 med Eli Eriksdatter født 1838 fra Røisbakken. De fikk barna Marthea født 20/1864, Eli født 12/3 1866 og Ole født 28/11 1869 her før de flytter til Sletta.
Ingeborg født 17/1 1846, var neste bruker her.
Berthea født 16/6 1847 og død 9/12 1852.
Johannes født 15/12 1849 og død 4/9 1852.
Andreas født 6/4 1851, var senere bruker her.
Berthea født 4/7 1854 og død 27/1 1874.
Ved tellingen i 1865 var Maria her som enke sammen med datteren Berthea. Sønnen Ole med kona Eli og datteren Marthe var her. De hadde 3 kuer og 5 sauer og sådde ½ tønne bygg, ½ tønne blandingskorn og satte 2 tønner poteter.

Kristian Andersen født 1835 fra Utgårdsengen giftet seg 26/12 1869 med datteren her, Ingeborg Pedersdatter født 17/1 1846. De hadde barna:
Pauline født 3/7 1869, reiste til Oslo i 1893.
Andreas født 29/12 1872.
Olaf født 13/2 1876.
Ida Mathilde født 25/3 1878.
Ved tellingen i 1875 bodde Kristian og Ingeborg her med barna Pauline og Andreas. Maria var føderådskone med sønnen Andreas. De hadde 1 ku, 1 kalv og 5 sauer og sådde 1/8 tønne bygg, 1/8 tønne blandingskorn og satte 3 tønner poteter.
Kristian og Ingeborg ble skilt, og Ingeborg fikk senere 3 barn med Erland Mathisen født 18/9 1839 fra Bjørndalen. Eli og Maren født 3/6 1886 og dør 21. og 22/2 1887, samt Berthea født 9/5 1888, konfirmert 1903 på Ingelsrud. Vet ikke hvor det ble av disse folka.

Andreas Pedersen født 6/4 1851 ble neste bruker her og giftet seg 26/12 1877 med Karen Kristiansdatter født 2/12 1854 fra Persbråten. Andreas hadde sønnen Ole født 8/7 1873 med Maren Oline Kristiansdatter fra Olberg. Andreas og Karen hadde barna:
Anna Mathilde født 11/3 1878
Ida født 14/2 1880
Karl Bernhart født 18/9 1882
Peder Marius født 24/2 1885

Sigvard født 20/3 1888
Julius født 3/5 1890
Vet ikke hvor familien flyttet.
Ved tellingen i 1891 var Andreas og kona Karen her med alle barna. Mora Maria Johnsdatter var også her. Andreas var husmann og sagarbeider.
Andreas Olsen født 25/9 1840 – før 1907 fra Strand gift 30/10 1864 med Kari Henriksdatter født 5/6 1843 fra Finnbråten. De kom hit rundt 1893, og barna Edvard, Karen, Mathilde og Laura ble konfirmert herfra. De hadde tidligere bodd på Andreasbråten. De hadde totalt 10 barn som alle flyttet enten til Oslo eller til Amerika. Kan ikke finne dødsdatoen til Andreas, men Kari og yngste datter, Laura reiste til Amerika i 1907.

Ved tellingen i 1900 var Andreas her som husmann med kona Kari og barna Ole, Edvard og Laura. Mora Ingeborg Andreasdatter var også her.

Andreas Henriksen (12/5 1871 – 24/9 1941) fra Otertjernet giftet seg 21/4 1900 med Karoline Andersdatter (2/3 1874 – 14/12 1915) fra Kjernsli. De kom hit etter 1907 og hadde barna:

Anna Helene født 1/7 1900, neste bruker her.

Gunder Kornelius født 29/5 1903, til Lycksele, Sverige, og var ugift.

Alma (18/2 1905 – 4/4 1975) gift 23/8 1925 med Andreas Øverby (1897 - 7/4 1943) fra Øverby og bodde på Austmarka. Alma giftet seg annen gang med enkemann Juel Erling Hagen Øverby (27/9 1901 – 2/1 1973) fra Solberghagen og bodde på Austmarka.

Ole Hartvig født 18/10 1908, gift med Hildur og bodde i Lycksele, Sverige, men hadde ikke barn.

Karsten (23/4 1911 – 9/2 1977) gift med Inga Rismoen (1907 – 23/2 1991) fra Grue og bodde på Grue Finnskog og hadde sønnen Alf Kåre.
Martha (11/4 1914 – 17/9 1987) gift 29/12 1934 med Gustav Haakerud (9/4 1912 – 23/12 1983) fra Håkerud og bodde på Austmarka. De hadde 2 barn, Guri og Eivor.

Karoline (13/12 1915 – 8/10 1986) gift 13/11 1937 med Ole Karsten Bekken (15/8 1914 – 1/1 1973) fra Bekken og bodde i Bekkegrenda. De hadde datteren Reidun.
Mora Karoline døde allerede i 1915, og Martha vokste opp på Holmen og Karoline (Lina) vokste opp på Finnbråten.
Ved tellingen i 1910 var Andreas og Karoline her med barna, Anna, Gunnar, Alma og Ole.
Kristoffer Olsen (29/1 1898 – 7/9 1980) gift 20/9 1924 med datteren her, Anna Helene Persvangen (1/7 1900 – 26/4 1979). De hadde barna:
Leif født 15/5 1924 gift med Gerd og bodde på Årnes.
Håkon gift med Svea.
Kristen født 27/2 1928 gift med Solveig Østby fra Kjerret.
Arvid gift med Bjørg.
Familien reiste til Sverige under krigen og plassen ble øde. Anna og Kristoffer ble skilt, og Anna og barna bodde noen år på Kjerret etter krigen.

Konfirmanter i Austmarka kirke 1965

Midtsidene

Bak fra venstre: Svein Egil Sjøvika, Jens Berger Gjerstad, Geir Utgård, Åge Nilsen, prest Leif Løkeberg, Odd Arne Nabben, Svein Erik Vikertorpet, Arne Gunnar Lindblad, Bjarne Vikertorpet.
Foran: Guri Marie Solberg, Reidun Øverby, Astrid Sjøvika, Laila Strandseter, Rita Stokkebæk.
I samme kullet på skolen gikk også Willy Vangen og Beate Hagen. Sverre Hoel tilhørte også samme kullet, men hadde flyttet fra bygda før konfirmasjonen.
Bildet er utlånt av Svein Egil Sjøvika.

Historier fra Bogen

Nedskrevet av Erik Solberg

Øst for Trindtjärnsbråten ligger torpet Lund. Torpet ligger på Gräsmark-siden og het tidligere Mörkresängarna. Olle på Lund og Jon i Pyntängarna hadde en gang vært på elgjakt. Jon hadde ladd sitt gevær så kraftig at da skuddet smalt og elgen stupte, så stupte også Olle på Lund, besvimt av smellet.

Stentorp heter en finneplass som ligger øst for Axlandsbäcken. Ifølge Gottlund er dette torpet identisk med Bukktorp (Pukintorpa). Her bodde tidlig på 1700-tallet en som kaltes Råbock. Han var en omreisende mann uten papirer på hvem han var. Derfor ble han begravet nord for kirkegården i Gunnarskog. Da Gottlund vandret gjennom Bogen i 1821, bodde en Olov Olsson Härköinen der, og han kunne en del finsk. En gang da Härköinen besøkte Trindtjärnsbråten, hadde en skinnhandler kommet dit. Härköinen ba skinnhandleren bli med til Stentorp, så skulle han få kjøpt skinn. På vegen dit tok Härköinen sitt flintlåsgevær og truet oppkjøperen. Han sprang alt han orket til Sjövika. På plassen der bråket var, skulle det seinere ha spøkt. I Stentorp var det også en såkalt *åskvigg,* en stein som var hengt over ovnen som beskyttelse mot ilden. Et annet sagn forteller at Marja på Stentorp en gang så en blank mynt i Smaltjärns-bäcken. Hun torde ikke ta opp mynten, da hun var redd for trolldom. En søster til Marja som het Kersti, og som levde i begynnelsen av 1900-tallet, kunne synge viser på svensk. Hun sang ei vise om Reven (Kätto) for Ludvik Thorsson i hans ungdom.

Nord for Trindtjärnsbråten ligger Övertomta som skal bety Enbärsbråten (Juskasaho). En av de første bosetterne her var fra Øiern i Brandval. Ifølge et sagn gikk han en vinter for å besøke sine slektninger i Norge. Han ble funnet om våren ihjelfrosset nord for Fløtberget.

Nord for Övertomta fantes det for lenge siden et lite torp ved navn Kvarnbråten. Her bodde en mann som tidvis var ute på havet som sjømann. Kan kalte seg kaptein Bragd. Han var ofte uvenner med de andre i Bogen og uttalte en gang: Ute i verden fikk jeg hete herre og sjømann, men her i Bogen kaller man meg for skragg, de råkokte uslingene. I gamle dager var det skikk at gamle utslitte personer som ikke hadde nære slektninger ble auksjonert bort. Denne kaptein Bragd ble innropt som hjon og framvist på Mickelstomta i syd-Axland. Han var med på sin egen auksjon og uttalte da: - Slå bort, gubben är inte mera värd! Nevnte Bragd hadde en bror som het Anders, og han ryddet torpet Märrtjärnsåsen. Han flyttet senere til Lekvattnet der han ryddet Börjenstorpet. Denne Anders kaltes her for Börjenstorpa.

I nærheten av Övertomta fins også plassene Finnängen, Finnängsåsen og Finnkällan. Ved sistnevnte plass ble en finne en gang begravet. Dette ble imidlertid gjort så slurvete at neverskoene syntes i jordskorpa så sent som i slutten av 1800-tallet. Fortsetter vi nordover fra Övertomta, kommer vi til Stocktjernene (Latalampi). Øst for tjernene (det er to stykker) fins Lenas-holtet. Dette navnet kommer av at ei finnekjerring ved navn Lena fra Rattika i vestre Bogen (nord for Lill-Eken) hadde vært i Mitandersfors og fått den tids sosialhjelp, sild og poteter. Hun var på veg til Vålberget. I traktene ved Latalamp gikk hun seg vill og omkom der. Hun ble funnet ihjelfrosset. Da hadde hun en sild i ene handa og noen poteter i den andre. Lenger øst finner vi tjernet Silmakk. Her var det tidligere en meget liten plass. Dette torpet, eller rettere sagt den vesle jordkoia, var fødestedet til Johan i Bråten som senere flyttet til Norrland.

Fire plasser i området har navnet Vålberget. Ett ligger i Bogen (der nol), ett ligger i Lekvattnet og to i Gräsmark. Samtlige er gjengrodde. Den siste som bodde i Vålberget (der nol) var Johan som flyttet til Sjøvika i 1918. Tidligere bodde Jan og Marta Nilsson der til 1908 og før der en Lars Larsson. Denne Lasse var i sin tid mistenkt for å flytte rådeler og røyser mellom gårdene i Bogen og Lekvattnet. Et sagn sier at han var leid av Mitander til å flytte rådeler, slik at Bogen derigjennom skulle bli større. Da Lasse var gammel, angret han seg og

begynte å flytte røysene tilbake. Under dette arbeidet døde han, og plassen fikk deretter hete Lassetomta.

Vender vi oss mot vest, kommer vi til sjøen Rolamp. Tidligere, da det ikke var dammer eller reguleringer, var denne sjøen bare et lite tjern. Ei øy i sjøen heter Salmoön. Den hadde tidligere fast forbindelse med land. Gangstien fra Vålberget til Värilänpää (Mitandersfors) gikk i gamle dager over denne øya. Over elvefaret var det ei bru av bjørketømmer. Ifølge K. B. Wiklund kommer navnet Rolamp av det finske Roohilamp og betyr eikestokktjernet. I nærheten av Rolamp ligger en plass som heter Björnhultet, der en av de siste bjørnene ble felt. Langs elva som renner fra Rolamp til Bogstjärnet fins en ås med et relativt nytt navn, Näversäckåsen. Under tømmerfløtinga hadde fløterne lagt igjen neversekkene sine på denne åsen inntil stokkvarmen. Da de kom tilbake til åsen, var alle sekkene brent opp.

Lengre sør herfra har vi Perserud og Kajlandstomta. Førstnevnte torp er ikke så gammelt. Det ble ryddet av Per fra Lill-Bogen. Per var trolig Bogens første kirkevaktmester. Kajlandstomta derimot er et gammelt torp. Det ble tidligere kalt Kahilainens tomt. Fra Lillängen, en øde plass nord for Kajlandstomta, lever ennå en beretning om bjørnens angrep på buskapen. Sju år gamle Magnus i Lill-Bogen var gjetergutt og gjette dyra i nærheten av Lillängen. Alle krøtterne ble fort urolige og stilte seg i ring med hodet vendt ut. Geiter og sauer sto inni ringen. Plutselig styrtet kuene i vill flukt hjem mot Lill-Bogen. Da Magnus kom heim, fikk han juling av faren fordi han ikke hadde passet på dyra. Faren gikk seinere til Lillängen der han fikk se at bjørnen hadde gravd to groper inntil enga. Sannsynligvis hadde bjørnen holdt på å grave disse gropene da han ble forstyrret av krøtterne. Det hendte ofte at bjørnen på forhånd gjorde i stand et gjemmested for dyra som han senere planla å slå i hjel. En annen fortelling om Magnus da han var utsatt for ulven, kommer fra samme plass. Magnus hadde en jevngammel gutt med seg. Krøtterne stilte seg også denne gangen i ring før de styrtet heim til Lill-Bogen. Guttene fikk ved dette tilfellet se en ulv. De ble så forskrekket at de krøp under en stein og gjemte seg. De hadde ropt på hjelp, og det hørtes av

gubben i Juskastomta. Denne skjøt tre skudd med sin lod-børse, men han gikk ikke dit hvor guttene lå under steinen hele dagen og ble forkjølet. Senere ble det sett spor etter to ulver til i nærheten. Ni ulver ble senere sett i området.

Slåttedugnad i Orala

Dugnadsgjengen tar en velfortjent pause i slåtten. Foto: Elin Larsen

Orala har hatt jevnlig besøk i sommer av folk som har gått forbi, både langs Finnskogrunden og på geocaching. Vi har også tatt imot gruppe fra Lions Club Kongsvinger og fra Valkoinen slektsforening. Andre har tatt en tur dit for å nyte idyllen og se på kvigene – og atter andre har vært der for å gjøre en jobb.
Siden i vår har vi satt poteter på et stykke med mye ugras, så vi har luket to ganger. Vi selger poteter på Tundagen 19. september, så kom og kjøp og støtt innsatsen for Orala! Videre har vi sådd havre som vi håper det skal bli julenek av. Ellers er alle vinduer i våningshuset oljet

og kittet. Maling står for tur til våren. Takrenner er skaffet og er tenkt montert i høst. Det arbeides med vegbom og motor til sagbruket. Vi har fått 32.000 kroner av Skogfinske Interesser i Norge til å reparere kokkhuset, og her må vi leie inn faghjelp til å reparere grua og skorsteinen. Slåtten rundt og mellom husa gikk greit i år takket være 14 flinke medhjelpere som stilte på dugnad 15. august.
Vil du yte et bidrag til å bevare dette unike finnetorpet som Orala er, kan du melde deg som interessert i å gjøre en arbeidsinnsats. Du kan også bli med i Oralas Venner ved å betale en engangskontingent, kr. 100,- til konto 1840.16.29625. Kontakt gjerne Ellen Mette 901 55404, Øyvind 977 42943 eller Åge 917 02455.

Westby i Amerika

Av Vidar Pedersen

Det er flere plasser på Austmarka som heter Vestby, men i denne sammenhengen tenker jeg på plassen Vestby under Lia av Fagernes. Jeg har ikke funnet ut eksakt hvor denne plassen lå, så om du har informasjon om plassen vil jeg gjerne at du deler den med meg. Følgende står å lese i Vinger Bygdebok bind III:

"Lia 70/6, 7 og 8. De tre parseller eiendommen består av har forskjellig opprinnelse. Bnr. 6 solgte Torsten Andersen Fagernes i 1863 til Erik Olsen Vestby. Parsellen ble kalt Mellem, men navnet er ikke brukt senere. Bnr. 7 er gått ut fra Holmen og er den gamle plassen Vestby som Hans Gran ved et forlik i 1835 vedgikk å ha solgt til Ole Bergersen. Svigersønnen Kristian Olsen Vestby (Ampian) tok over her og satte i 1861 plassen og alt løsøre i pant hos Ole Olsen Solberg for et lån på 150 spesidaler. Endelig ble bnr. 8, som også het Vestby, i 1867 av Kristian Holmen solgt til Kristian Olsen Vestby. I mellomtiden var han blitt eier også av bnr. 6. Alt ble så av Kristian Vestby solgt til Hans Kristiansen Holmen. Dette skjøte er ikke tinglyst før i 1887, men da var det gått mer enn 10 år etter at enda en ny eier hadde slått seg ned her, og han for godt."

Her er familien til Kristian og Ingeborg (informasjon i bygdeboka)

Kristian Olsen Ampian født 9/12-1822 giftet seg 14/11-1847 med Ingeborg Olsdatter Vestby født 21/6-1827. De fikk følgende barn:

1. Ole Kristiansen født 3/12-1848
2. Karelius Kristiansen født 6/9-1851 (død 4/2-1854)
3. Ingeborg Kristiansdatter født 5/11-1854
4. Karen Kristiansdatter 13/5 1857
5. Syver Kristiansen født 24/8-1860
6. Bernt Kristiansen født 19/12-1863
7. Edvard Kristiansen født 6/3-1867
8. Kristian Kristiansen født 23/1-1870

Kristian var født i Ampianstorpet av foreldrene Ole Kristoffersen og Sigri Vilhelmsdatter. Ingeborg var født i Vestby under Fagernes av foreldrene Ole Bergersen Vaissinen og Inger Maria Olsdatter Porkka.

Kristian fikk tvillingene Sigri og Marte 13. november 1846 med Maren Kristiansdatter født 13. mai 1827 i Østre Skullerud. Kristian og Maren var ikke gift. Maren ble senere gift med Erland Gundersen fra Kolbjørnsrud og fikk 2 barn med han. Bildet under viser dåpen til tvillingene i Vinger 20. desember 1846.

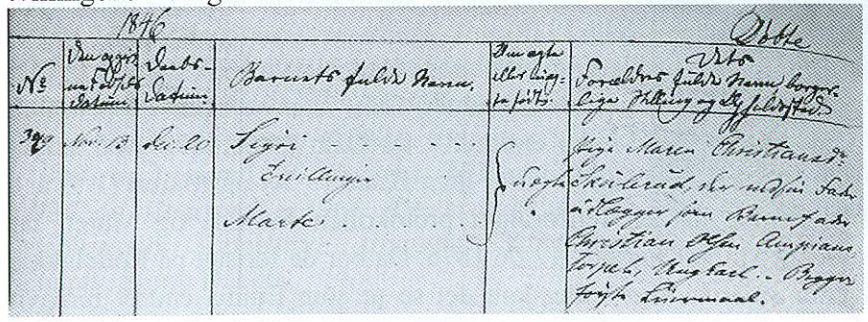

Jeg finner Sigri som tjenestejente hos Guttorm Kristiansen på Skulleud ved folketellinga i 1865. Marte har jeg ikke lykkes å finne ut hvor ble av.

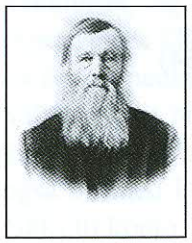

Kristian Olsen

Ingeborg Olsdatter

Kristian emigrerer til Amerika i 1870 med skipet Roska. I emigrantprotokollen finner vi snekker Christian Olsen Westby, 48 år og gift. Han oppgir Chicago som reisemål og han betaler 48 spesidaler for overfarten.

Om lag 3 år senere, nærmere bestemt 26. april 1873 reiser Ingeborg med barna Ingeborg, Karen, Bernt, Edvard og Kristian etter. De drar fra Oslo med barken Edda og ankommer Quebec etter om lag 40 dager. Det står i protokollen at deres bestemmelsessted er Red Wing i USA. Det drøyde enda et år før Ole dro etter resten av familien.

Det er på det rene at familien brukte etternavnet Westby etter at de ankom Amerika. Det er ikke enkelt å finne ut hvordan familiens bevegelser var etter at de ankom sitt nye hjemland. Hva som oppgis som reisemål i emigrantprotokollene er ingen bekreftelse på hvor de har tenkt å bosette seg. Det kan virke som om Kristian, siden han dro først, hadde funnet en plass for familien i Viking i Benson County i North Dakota. I folketellingen 1900 (Census) finner jeg Kristian og Ingeborg bosatt i Viking sammen med sønnen Syver (Severt). De andre barna hadde da flyttet og stiftet egne familier.

Ole Kristiansen (1848-1929).

I mellomtiden hadde Ole giftet seg. Han ble viet 27. august 1874 i Skedsmo til Maren Kristiansdatter født 7. november 1841 i Fet, Skedsmo. Ole og Maren emigrerer fra Oslo 29.03.1878 med skipet Hero. De har med seg to barn, Inga Beate (3 år) og Maren (1 ½ år). Her er det nok en feilføring i protokollen for Ole og Maren får datteren Marie Charlotte 12.06.1876. Da bor de fortsatt på Rodeløkka. Ut fra amerikanske kilder kan det se ut som Emma endret fornavn

etter at familien ankom Amerika. De tok dessuten etternavnet Westby i sitt nye hjemland.

Ole og Maren bodde både i Iowa og i North Dakota, Jeg har funnet familien i noen tellinger: I en delstatlig folketelling for Iowa 1895 i Winneshiek County, i den nasjonale tellingen 1900 bodde de i Lincoln i Winneshiek, i 1910 i Albert, Benson County i North Dakota og sist i 1920 hvor de befinner seg i North Viking, Benson County i North Dakota.

Ole og Maren fikk mange barn sammen, hele 13 barn så langt jeg har funnet informasjon om.

Emma Beatrice Westby (Inga Beate Olsdatter) født 07.11.1874 i Vinkelgaden 8 på Rodeløkka i Oslo. 24 år gammel, i 1898, giftet seg med Frederick Elmer Spriggs. Frederick var født 25.01.1879 i Bluffton, Winneshiek, Iowa av engelsk mor og amerikansk far. Emma og Frederick fikk 7 barn, Myrtle (1899), Victor Lloyd (1900), Roy Oberon (1902), Geneva (1905), Freddie Earlen (1907), Leo Edwin (1912) og Adelaide (1920). Frederick døde i 1929 og Emma i 1957. De er gravlagt på North Viking Cemetery i Maddock, North Dakota.

Charlotte Marie Westby født 13.06.1876 i Oslo. Hun giftet seg med John William Spriggs født 17.03.1872 i Decorah, Winneshiek, Iowa. Charlotte og Emma sine ektefeller var brødre. Jeg har så langt funnet at Charlotte og John fikk 3 barn, Reuben Spencer (1898), Florence Lillian (1900) og Leonard (1906). John William døde i 1934 og Charlotte i 1968. De er gravlagt på Maplewood Cemetery, Iroquois, Kingsbury County, South Dakota.

Charlotte og John William Spriggs

Hartwick Conrad Westby født 06.07.1878. Hartwick var det første barnet født på amerikansk jord, nærmere bestemt i Iowa. Han giftet seg med Gioline Marie Ruud født 16.09.1878 i North Dakota. Giolines foreldre emigrerte til Amerika fra Ål i Hallingdal. Hartwick og Gioline fikk minst 5 barn (som jeg kjenner til), Harvey (1903), Grace (1906), Lavina (1907), Leonard (1909) og Conrad (1911). Hartwick og Geolina døde begge i 1954 i Los Angeles, California og er gravlagt på Forest Lawn Memorial Park.

Hans Bertrand Westby født 23.01.1880 i Ridgeway, Winneshiek County, Iowa. Hans Bertrand giftet seg i 1907 med Bergliot Louise Christiansen i Kverness Lutheran church i Carrington, South Dakota.

Hans og Bergliot. Bildet tatt på deres 50-års bryllupsdag

Hans og Bergliot fikk minst 6 barn som jeg kjenner til, Muriel Cornelia (1908), Orville Elmo (1911), Harlan B. (1913), Doris Jeannette (1914), Ralph Edward (1916) og Lloyd N. (1919). Hans Bertrand døde i 1961 i Jamestown og Bergliot Louise døde i 1972 i New Rockford. De er gravlagt på Viking Cemetery i Maddock i North Dakota.

Ethel Oline Westby født 16.12.1882 i Iowa. Ethel giftet seg i 1906 i Iowa med Andrew Lagreid. Han var født i Hordaland. De fikk datteren Nora i 1907, men hun døde allerede i 1913. Ridgeway, Winneshiek, Iowa. Ethel døde i 1979 i Washington.

Matilda Christine Westby født 22.02.1884 i Iowa. Matilda giftet seg i 1912 i Maddock, North Dakota med Lars H. Melaas. Lars var født 02.04.1879 i Iowa, men har sine røtter tilbake til Lunner/Jevnaker i Oppland. Matilda og Lars var bosatt i Albert, Benson County i North Dakota. De fikk 9 barn sammen, men jeg kjenner bare identiteten til 6 av dem, Minerva Lucille (1913), Ona Helina (1914), Leonard Herbert (1916), Bernard O. (1918), Burton Donald (1920) og Grace H. (1924). Mathilda døde i 1970 og Lars i 1951. De er gravlagt på North Viking Cemetery i Maddock, Iowa.

Helga Amelia Westby født 15.09.1885 i Ridgeway, Winneshiek, Iowa. Helga giftet seg i 1906 med Henry Levi Lee Werhan. Han var født 13.10. 1881 i Forest, Mills, Iowa. Helga og Henry fikk 6 barn

sammen, Lola Beatrice (1907), Lyle H. (1909), Norma Adalaide (1911), Eva M. (1914), Neil B. (1918) og attpåkladden Joan T. Helga (1927). Helga døde i 1964 og Henry i 1960. Jeg har foreløpig ingen informasjon om hvor de var bosatt og evt. hvor de er gravlagt.

Edwin Olle Westby født 12.07.1887 i Orleans Township. Winneshiek County, Iowa. Han giftet seg i 1916 med Hannah Caroline Hovey. Hun var født 01.01.1890 i Orleans Township. Winneshiek County, Iowa. De fikk 3 barn sammen så langt jeg kjenner til og jeg kjenner identiteten til to av dem, Irwin (1918) og Marian A. (1923). Edwin døde i 1959 i Maddock og Hannah i 1984 i Leeds i Benson County. Jeg vet ikke hvor de bodde og evt. hvor de er gravlagt.

Thora Jorgene Westby født 14.03.1889 i Ridgeway, Winneshiek, Iowa. Hun giftet seg med tyskeren Peter Wilhelm Hagemann og fikk 3 barn med han, Orwin (1916), Edna (1918) og Helen (1920). Thora døde i 1969 i Bothell, Snohomish, Washington. Jeg har ingen ytterligere informasjon om paret.

Martin Leonard Westby ble født 21.09.1890 i Ridgeway, Winneshiek, Iowa. Han døde 24.12.1903 i Maddock. Ingen ytterligere informasjon.

George Ferdinand Westby født 01.05.1892 i Ridgeway, Winneshiek, Iowa. Han giftet seg med Emma H. Bakken i 1910 i Brown, Minnesota. Emma var født 01.08.1890 i Iowa. Jeg har ingen ytterligere informasjon om paret.

Benny Alois Westby født 29.09.1894 i Ridgeway, Winneshiek, Iowa. Han giftet seg i 1916 i Kverness Lutheran i Carrington, South Dakota med Blanche Savold. Hun var født 09.01.1901 i South Dakota. Paret fikk 7 barn, Warren (1916), Wallace Alois (1918), Kenneth Wyman (1919), Shirley Eileen (1921), Norma Lorraine (1923), Marilyn Joyce (1924) og Glendon Dale (1926). Benny døde i 1971 i Sheridan, Yamhill, Oregon. Blanche døde allerede i 1947 i Los Angeles i California.

Lloyd Victor Westby født 17.09.1897 i Ridgeway, Winneshiek, Iowa. Han var gift to ganger. Først med Edith Harriet Savold født i 1898. Ingen informasjon om barn. Edith døde i 1920. Lloyd giftet seg senere, 01.06.1921, med Inez Colby født i 1904. Lloyd og Inez fikk to barn, Robert Lloyd (1923) og Stanley H. (1927). Lloyd døde 1989 i

Englewood, Arapahoe, Colorado og Inez i 1990. Lloyd og Inez er gravlagt på Fort Logan National Cemetery, Denver, Colorado.

Karelius Kristiansen (1851-1854).
Karelius ble født i Ampianstorpet i 1851, men døde i Vestby, bare 2 ½ år gammel etter å ha falt i en gryte med kokende vann.

Ingeborg Kristiansdatter (1854-1935).
Som nevnt over emigrerte Ingeborg sammen med sin mor og søsken i 1873 til Amerika via Quebec. Ingeborg ble født 05.11.1854 i Vestby og døpt i Vinger 19.11.1854. Hun konfirmeres 28.08.1870 i Austmarka kirke. Ingeborg gifter seg 19.12.1886 i Whitla i Alberta, Canada med Byron Ellsworth Poore. Han var født 04.12.1862 i Nininger-Hastings i Minnesota. Ingeborg og Byron fikk 6 barn, Ethel Sarah (1887), Lloyd E. (1888-1904), Walter Leon (1890), Ida (1892), Louis L. (1896) og Burton Newton (1897).
Ethel Sarah Poore ble født 18.09.1887 i Rugby, Pierce, North Dakota. Hun giftet seg i 1949 i Calgary, Alberta, Canada med William John Pifer født 19.02.1880 i Elk Point, Union, South Dakota. William døde i 1940 i Ponoka, Alberta, Canada. Ingen informasjon om barn i dette ekteskapet. Ethel giftet seg senere, 26.12.1949, med Isaac Newton Bennett. Han var født 16.02.1884 i Bird Island, Renville, Minnesota og døde 12.10.1969 i Calgary, Alberta, Canada. Heller ikke i dette ekteskapet har jeg funnet barn. Ethel døde 15.12.1874 i Calgary, Alberta, Canada.
Walter Leon Poore ble født 26.07.1890 i Rugby, Pierce, North Dakota. Walter gifter seg i 1916 i Cutbank, Glacier, Montana med Celia Jane Larson. Celina ble født 15.10.1891 Comorant, Becker, Minnesota. Etter at de giftet seg var de bosatt i Alberta i Canada. Ved folketellingen i 1930 finner vi paret i Oregon. Ti år senere, ved tellingen i 1940 er paret bosatt i Thurston i Washington. Jeg har ikke funnet ut om paret hadde barn. Celina døde i 1952 og Walter 40 år senere, i 1992. Begge døde i Yakima, Washington.
De fire andre barna, Lloyd E, Ida, Louis L. og Burton Newton, har jeg så langt ingen ytterligere informasjon om.

Karen Kristiansdatter (1857-1906).
Syver Kristiansen (1860-1928).
Karen og Syver emigrerte i 1873 sammen med moren. Jeg har ikke funnet informasjon som tilsier at det skal være etterkommere etter disse barna. Begge er gravlagt på North Viking Cemetery, Benson, North Dakota.

Bernt Kristiansen (1863-1916).
Bernt Westby ble nok også boende på sitt hjemsted Viking. Ca. 1863 giftet han seg med Elise E. Erickson. Hun var født 05.11.1872 i Minnesota. Bernt og Elise fikk 4 barn, Oscar (1893-1918), Edward (1894-1944), Albert M. (1896-1978) og Bertha Emilie (1902-1903).
Albert M. Westby ble født 21.10.1896 i Benson, North Dakota. I 1932 giftet han seg i Roberts, South Dakota med Sarah Hagen født i 1893 i North Dakota. Ingen informasjon om barn. Albert døde i 1978 og Sarah i 1990. De er gravlagt på Hillsboro Cemetery i Traill County, North Dakota.

Ingen ytterligere informasjon om Bernt og Elise per I dag.

Edvard Kristiansen (1867-1959).
Edvard er nok den i familien som har flyttet mest. I 1895, 21 år gammel, giftet han seg med Eline Ulrikka Hellesvig. Hun var født 16.11.1874 på Frøya i Sør-Trøndelag. Jeg finner Eline i passasjerlistene aom ankommet New York 6. juni 1881 sammen med foreldrene og 3

Edvard og Elines brudebilde (1895)

søsken. I folketellingen 1910 bor familien i Albert i Benson County, North Dakota. 10 år senere, i tellingen i 1920, bor de i Prairie i Montana. Om lag 1925 flytter familien til Seattle, Washington der Edvard jobber som maler (carpenter). Edward og Eline fikk 8 barn sammen, Cleve O. (1896-1968), Clarise (1897-død tidlig), Levard Edwin (1897-1984), Jessie Ina (1900-1907), Ruby Evelyn (1902-1983), Florence Victoria (1904-1988), Edmond (1906-1990) og Doris (1914-1989). Edvard døde 13.01.1959 i Everett i Washington. Eline døde 3 år tidligere, 17.05.1956, i Seattle, Washington.

Edvard og Elinas barn ca. 1920. Bak fra venstre ser vi Cleve, Cleves kone Jesse, Levard, Edvard og Eline. Foran fra venstre sitter Doris, Ruby, Florence og Edmond.

Kristian Kristiansen (1870-1939).

Kristian ble boende i Benson, nærmere bestemt i Maddock. Han giftet seg 14.12.1905 i Benson med Hannah Amelia Ruud. Hun var født 08.04.1872 i North Fork, Stearns County, Minnesota. Foreldrene het Ole Ruud og Marget Aslakson, - hvor de kom fra og når de kom til Amerika har jeg ingen informasjon om. Kristian og Hannah fikk 4 barn (som jeg har informasjon om), - Maud I. (1906-1998), Clifford O. (1908-2004), Walter L. (1909-1910) og Hazel L. (1911-2005). Kristian døde i 1939 og Hannah 5 år tidligere, i 1934. De er gravlagt på North Viking Cemetery i Benson.

Historielaget har bøker til salgs

Skolehistorien for Kongsvinger, Vinger, Brandval, kr. 400,-.
Møte med Finnskoger, 200 besøksmål på Finnskogen, kr. 150,-.
Krigsminner fra Austmarka, kr. 150,-.
Kartpakke med turbok for Austmarka m/Varaldskogen, kr. 200,-.
Ole J. Jansrudvang: Dikt og prosa, kr. 100.

Smørrullen

På Finnskogrunden mellom Solberg og Solbergseter ligger Smørrullen. Som bildet viser er Smørrullen en rund stein som ligger i et "smørtrau" av stein oppå en stor stein. En tid sto det en plakat ved smørrullen med et sagn eller en fortelling om Stedet. Elin Larsen, som har tatt bildet, og flere andre lurer på om noen vet mer om Smørrullen eller plakaten.

Godt sagt

Som et a'propos til Gunnar Bekkens historie i dette bladet, da han var med å følge ei ku til okse i 1941, kom jeg til å tenke på en hendelse 40 år seinere.

Sommeren 1981 skulle Morten Vikertorpet, som nå bor i Øver-Bekken, til okse med ei kvige. Den hadde han fått som kalv i konfirmasjonsgave året før. Også da var det langt til nærmeste okse. Fra Malmtorpet der Morten bodde da, var det 8-9 km å gå over skogen til Solberg gård. Han fikk med seg Yngve Bekken som var 13 år og på ferie i Ner-Bekken. Han hadde jobben med å gå etter og "jage på" kviga. Jeg husker de kom forbi Raudfjellet der jeg bodde, svette og slitne i sommervarmen, og stoppet for en hvil og noe å drikke.

Da de la i veg fra Malmtorpet, spurte en nabo hvor de hadde tenkt seg.

– Til Sølber, svarte Morten.

– Men håffør skar de ha med kviga dit? lurte naboen på.

– Fordi hun skal oksyderes, svarte Yngve.

Ikke alle ungdommer var like arbeidsvillige i konfirmasjonsalderen. Bror min, Kjell, og søstera Solveig var heime ei tid rett etter krigen før de kom seg ut i arbeidslivet. Kjell skulle hjelpe til med å grave opp poteter, men han var lite lysten på det og jamret seg høylytt. Til slutt mistet far tålmodigheten og sa han fikk heller gå vekk enn å gå der og jamre. – Ja, je kan fløtta herifrå, je, svarte Kjell i sinne og tok på seg jakka og gikk.

Men det tok ikke så lang tid før han kom tuslende tilbake. Solveig kunne ikke dy seg, men ropte til ham: - Jasså du kommer heim igjen. Det var det je visste, je.

Kjell parerte på strak arm med å slå følgende plate i søstera så det svei: - Jo, du skjønner det, sa han, - far ropte på mæ og sa at når vi klarer å dras med a' Solveig heime, så skar vi nok klare å dras med dæ au.

Åge.

Austmarka-nytt

- for 50 år siden

I Varalden er det funnet en gammel kano av sjelden type. Den er naglet sammen av to furustokker og har seks tverrgående spanter. Den ble funnet på 15-20 meters dyp av et arbeidslag som har tatt opp søkktømmer. Kanoen er 5,50 m lang og 80 cm bred, litt medtatt, men henger sammen. Et museum hvor slike ting hører hjemme, er varslet, skriver Glåmdalen 30/7 1965. (Noen som vet hvor det ble av denne farkosten? Red.)

- for 75 år siden

73 år gamle Ole Svendsrud ble påkjørt av en bil mellom Larsmon og Åsheim på Austmarka. Svendsrud kom gående på feil side av vegen, men gikk ut i kjørebanen for å komme på rett side da ulykken inntraff. Han ble så hardt skadet ved sammenstøtet at han døde et par dager senere.

Indlandsposten, 1/10 1940.

- og for 100 år siden

«Ole Hansen Strandseters lille Stue paa Østmarken nedbrændte totalt igaar Formiddag ved 11-Tiden. Ilden bredte sig saa hurtig at det ikke var mulig at faa reddet noget, og saavel Indbo som Oles Forraad av Matvarer strøk med. Baade Hus og Indbo var vistnok assurert, men det faller allikevel Eieren meget tungt, da han sitter i smaa Kaar med mange Barn og blir husvild mot Høsten og Vinteren. Han hadde netop faat Huset saavidt istand at det var beboelig.

Aarsaken til Ildens Opkomst kunde han ikke forklare da vor Meddeler snakket med ham igaar».

Indlandsposten, 1/10 1915.

(Jan H. Berg har fortalt at Strandseter-familien fikk husrom i Skullerudsetra inntil nytt hus ble bygd. Red.)

Adresseforandring

Hvis du har flyttet eller skal flytte, vil vi gjerne ha beskjed om det, slik at du kan få bladet til riktig adresse.

Utgiver: Austmarka Historielag

Organisasjonsnummer: 971 291 443
E-post: post@austmarkahistorielag.no
Hjemmeside: www.austmarkahistorielag.no
Medlemskap koster 150 kr/år
Betales til: Austmarka Historielag,
postboks 38, 2224 Austmarka. Gironr. 1840.16.29625

Redaksjon

Åge Sørmoen (ansv. red.), tel. 917 02 455, e-post asormoen@online.no
Vidar Pedersen, tel. 924 50 292, e-post vip@online.no

Stoff til neste nummer må leveres innen 15. november

Trykt hos Glåmdal Trykkeri, Kongsvinger
Opplag: 850